

Kde se zde vzalo všechno špatné?

Jestliže Boží stvoření bylo „velmi dobré“, proč je dnes příroda rudá krví z tesáků a drápů? Stvořil Bůh zvířata s obrannými a útočnými orgány? Nebo byla rekonstruována po pádu? Nemuselo by dojít k populační explozi, kdyby se živočichové vzájemně nepožírali?

Svět před pádem neznal smrt, nemoci, utrpení, protože Bůh prohlásil veškeré stvoření za „velmi dobré“ (Genesis 1,31). V souladu s tím dal Bůh zvířatům za pokrm rostliny (Genesis 1,29-30).

Dnes jsou mnozí tvorové vybaveni nejrůznějšími orgány zjevně určenými k útoku, lapání a zabíjení jiných tvorů, nebo k vlastní obraně proti takovému nebezpečí - např. jedové zuby hadů, velké kočkovité šelmy, pavoučí sítě, abychom jmenovali alespoň některé. Kde se tu vzaly takové věci, které se jistě hodí pro přežití v padlém světě, ale neměly žádný účel před pádem?

Neexistuje jediné stanovisko, na němž by se beze zbytku shodli všichni kreacionisté, proto se stručně zastavíme u podstaty alespoň některých z možností.

Předně musíme vidět jasné učení Bible ohledně těchto otázek a mít na paměti, že Bible dává sice pravdivou, ale ne vždy úplnou informaci. Můžeme se pak snažit vyplnit mezery v našich vědomostech logickými úvahami, které budou nezbytně poněkud spekulativní, s použitím toho, co víme ze živé přírody. Bible nás učí následující:

- Lidem stejně jako zvířatům byly původně dány za potravu rostliny (Genesis 1,29-30). Před pádem maso potravou nebylo, pro člověka ani pro zvířata. Masožravá část dnešního „potravinového řetězce“ prostě neexistovala. Bůh



Některé z tvorů vypadají, jako by byli konstruováni pro zabíjení.

právem označil své stvoření za „velmi dobré“ (Genesis 1,31).

- Bible velmi jasně rozlišuje mezi říší rostlinnou a živočišnou. Lidé i zvířata jsou podle Genesis „duší živou“ (hebrejsky *nefeš*) - viz Genesis 1,20-21 a 24, kde *nefeš chaja* je přeloženo jako „duše živá“, a Genesis 2,7, kde Adam se stal „živou duší (*nefeš chaja*). Pojem *nefeš* vyjadřuje základní představu „dýchajícího tvora“. Užívá se ve Starém zákoně velmi často, ve spojení s jinými slovy, k vyjádření emocí, pocitů atd. Dalo by se říci, že označuje život s určitým stupněm vědomí. Rostliny žádnou takovou *nefeš* nemají, proto Adam, když jedl mrkev, nemusel v biblickém smyslu zabítet.

- Svět bude jednou obnoven (Skutky 3,21) do původního stavu, kde opět nebude násilí a smrt ani mezi zvířaty. Ať už rozumíme Izajášovi 11,6-9 ve smyslu tisíciletého království nebo nové země, jde o totéž. Beránek, vlk, leopard, dítě, telátka i hadi zde budou spolu přebývat pokojně. Lev se stane opět býložravcem. Tato vize budoucí blaženosti zřejmě odráží někdejší ráj ztracený hříchem.

- Před pádem neexistovala v živočišné říši (mezi tvory *nefeš*) smrt, utrpení ani nemoci. To dává vyvstat otázce, kteří z tvorů jsou *nefeš*. Patří sem jednobuněčné organizmy jako kvasinky, bezobratlí jako červi a hmyz, nebo např.

krevety? Bible nám dává jakési vodítko. Říká, že život (*nefeš*) tvora je v jeho krvi (Leviticus 17,11, viz též Genesis 9,4). Rozdělíme-li si organizmy podle toho, zda mají či nemají krev, je jasné, že mikroorganismy sem nepatří. Rozpaky však zůstanou ohledně hmyzu nebo např. korýšů, protože ti jakousi krev mají, i když odlišnou od obratlovců. Přítomnost hemoglobinu nemůže být určující, protože ten nacházíme i v některých rostlinách.

Dalším vodítkem nám může být Adamovo pojmenování pozemských tvorů, jak je uvedeno v Genesis 2. Adam pojmenoval „*každého* živého tvora (*nefeš chaja*)“ (Gen 2,19). Co všechno pojmenoval? „Adam pojmenoval dobytek, ptáky v povětří i všechnu polní zvěř“ (Gen 2,20).¹

V tomto ohledu může být významné, že *remes* neboli vše, co se plazí po zemi podle Gen 1,24, zde není zahrnuto, jak poukázal uznávaný teolog Leupold. Jestliže tato „plazivá havěť“ zahrnovala hmyz a červy, pak se zdá, že ji nemůžeme počítat ke tvorům *nefeš*. Písmo se zde výslovně nevyjadřuje, nemusíme být tedy nijak dogmatictí.

Můžeme však s jistotou říci, že neexistovala násilná smrt, obzvláště ve spojení s prolitím krve. Jinými slovy, tvorové, kterým v běžné řeči říkáme „zvířata“, spolu nebojovali, nezabíjeli a nepožírali se, neprolévali krev, jak je to běžné dnes.

- Člověku bylo dovoleno pojídat maso teprve po potopě (Gen 9,3). Může to souviset s vyhynutím mnoha druhů rostlin, které dosud lidem poskytovaly dostatek potřebných proteinů a vitamínů. Dobrá výživa na čistě vegetariánském základě je dnes velmi nákladná, i když ne nemožná. Samozřejmě, lidé mohli jíst maso i bez Božího svolení, ale i v případě, že tomu tak bylo (před potopou), nebylo to obecně rozšířeným jevem, protože z Bible je patrné, že zvířata se člověka tehdy skoro vůbec nebála (Gen 9,2).



Člověk i zvířata byli původně vegetariáni.

Dnešní zvířata disponují jistým biologickým vybavením, které užívají buďto k útoku na kořist, nebo k vlastní obraně. Nazvěme si ho souborně „útočně-obranný systém“ (ÚOS). První otázka zní: „Jsou tyto stvořené systé-

my určeny k likvidaci jiných tvorů?“ Další související otázka může znít: „Kdy se na zemi objevily?“ ÚOS na zemi před pádem neměly přece vůbec žádný smysl!

V dalším bodě probereme některé z možných odpovědí, spolu s úvahou o jejich slabinách.

Stanovisko 1



Druhy netopýrů se liší stravou, ale zuby mají podobné.²

Orgány, které jsou dnes užívány jako ÚOS, nebyly stvořeny k tomuto účelu a před pádem měly docela jinou funkci. Jejich současná funkce je následkem degenerace, např. v důsledku mutací.

Můžeme poukázat na skutečnost, že některá zvířata mají dnes ostré zuby, zdánlivě určené k trhání kořisti, ale přesto víme, že je takto neužívají. Klasickým příkladem mohou být plodožraví vampýři (druh jihoamerických netopýrů). Některé druhy piraní užívají své ostré zuby výhradně na rostlinnou potravu. Nezdá se tedy nijak nemožné, že lev užíval před pádem své zuby ke žvýkání rostlin. Viry, které přenášejí do svých hostitelů škodlivé geny, mohly hrát před pádem docela užitečnou roli.³

Jiné smrtící orgány mohly plnit před pádem jiné funkce, které po pádu vymizely nebo se změnily, ať už volbou⁴ nebo degenerativními mutacemi (obvyklé vysvětlení).

Panda obrovská má např. ostré zuby i drápy, přesto je užívá pouze k trhání převážně bambusových výhonků. Vyjimečně bylo pozorováno, že se živí drobnými živočichy. Kdyby v době, kdy byly poprvé pozorovány, žraly pandy většinou maso, jen stěží bychom



Pandy mají ostré zuby a drápy, ale živí se většinou bambusem.

si dovedli představit, že jejich zuby a drápy byly původně určeny na rostlinnou potravu.

Imunitní systém v zásadě rozlišuje „vlastní“ od „cizího“, což by bylo docela významné pro zachování tělesné integrity i v epoše před pádem. Tím spíš je ovšem systém důležitý ve světě po pádu jako ochrana před patogenními organismy.

Stanovisko 1 obchází problém dobrého Boha, který stvořil škodlivé orgány. Potíže však vznikají, když se pokusíme z tohoto stanoviska vysvětlit všechny existující ÚOS. Prakticky každý živý tvor má nějaký takový systém, třeba jen v podobě mimořádně citlivé nervové soustavy varující před útokem. Tím potvrzuje, že byl stvořen pro existenci v padlém světě. Většina těchto ÚOS vykazuje znaky složité a specializované struktury.

Ve skutečnosti většina, jestli ne všechny, příkladů užívaných kreacionisty jako doklad tvůrčího záměru v živých tvorech je z oblasti ÚOS. Jestliže řekneme, že ÚOS, nebo přinejmenším některé aspekty jejich dnešní funkce vznikly náhodnými mutacemi, pak jsme možná vážně podkopali hlavní argument svědčící pro stvořitelský záměr. Vyplývalo by z toho, že milióny rozmanitých, komplexních a důmyslných struktur vzniklo jako produkt náhody (mutací a přírodního výběru). Pomyslete jen na složitou chemii pavučinového vlákna a inženýrský zázrak pavučinových sítí, z nichž některé dokážou lapit i ptáky. Celá složité technologie výroby těchto sítí je svázána s naprogramovanými instinkty (programy zahrnujícími kódovanou informaci), sdělujícími pavouku-staviteli, kde může očekávat nejlepší lovecké výsledky, kdy a jak se má ke kořisti přiblížit, aby ji usmrtil. Doslova v miliónech příkladů, jelikož trváme na tom, že složité a účelná struktura předpokládá inteligentního, předvídatvého tvůrce, máme evidentní důkaz, že Bůh účelně vymyslel i ÚOS.

Jiná potíž s tímto argumentem spočívá v tom, že každý z jednotlivých pozorovaných ÚOS musel mít před pádem nějakou jinou funkci. Dá se namítnout, že naše neznalost původní funkce není ještě důkazem, že nic takového neexistovalo. To je samozřejmě pravda, ale vztaženo na každý jednotlivý případ z těch miliónů ÚOS se takové tvrzení stává poněkud nevěrohodným. Také bychom neměli přehlížet plný rozsah toho, co všechno zahrnoval jakýkoli jednotlivý útočně-obranný mechanismus. Například v diskusi o tvaru zubů a drápů může zůstat zcela nepovšimnuto, že masožravost kočkovitých šelem zahrnuje daleko víc než jen ostré zuby. Lev má velice jemně naprogramované lovecké instinkty, disponuje silou, která mu umožňuje jediným máv-



K masožravé výbavě kočkovitých šelem patří víc než jen ostré zuby.

nutím tlapy zlomit vaz pakoně. Jeho trávicí soustava je vyladěna na trávení syrového masa (přestože v kritických podmínkách je schopen vypořádat se rovněž se stravou rostlinnou, a protože maso je stravitelnější, může být závislost na něm také důsledkem degenerativních změn). To vše ho velmi přesvědčivě staví do pozice vysoce specializovaného lovce a zabijáka.

Podobné kvality jsou velmi běžné. Jaký smysl měla například před pádem nedostižná rychlost geparda?⁶ K čemu používal v ráji prskavec svůj dvouhlavňový kanón, kterým dnes zahání útočníka? I kdybychom nějaký účel našli, stále by zůstala nevyřešená otázka, jak a kdy vznikly naprogramované instinkty jeho obrany proti hmyzožravcům.

Stejně tak představa, že had mohl své injekční zuby užívat v ráji ke vstříkování změkčující látky do tvrdého ovoce, naráží na otázku: kdy, kde a jak (jestliže ne na přímý příkaz Stvořitele) změnil had nejen svou dietu, ale i chování, které je zřejmě pevně naprogramováno v jeho instinktech a není záležitostí vědomé volby?⁷

V každém případě hadí jed obsahuje složité sloučeniny, které jsou zjevně určeny k čemusi docela jinému než ke změkčování ovoce. Jedna z těchto

sloučenin je specializována na ochromení centrálního nervového systému a blokuje tak dýchání. Jiná zase blokuje srážlivost krve, takže kořist vykrváčí.

I přes výše uvedené problémy toto může být přijatelné vysvětlení v některých, možná i mnoha případech. Samička komára saje krev, protože pro reprodukci potřebuje hemoglobin. Samečkovi však stačí šťáva z rostlin. Možná, že v ráji se živili oba rostlinnou šťávou a teprve po vyhynutí některých rostlinných druhů nastal nedostatek zdrojů hemoglobinu (jak už bylo zmíněno, hemoglobin produkují i některé rostliny).

Stanovisko 2

Tento postoj v zásadě pokládá přímou účast Tvůrce za naprosto nezbytnou pro vznik složitých struktur, ať už máme na mysli ÚOS nebo jiné systémy. Tento výchozí předpoklad nabízí různé možnosti, jak si zde ukážeme:

- Před pádem neexistovali žádní živočichové s ÚOS - ti byli všichni stvořeni až po pádu.

To by znamenalo, že většina dnes žijících druhů by v rajském světě nebyla zastoupena. Bible o takovém stvoření „na etapy“ nemá nejmenší zmínku, Exodus 20,11 takové představě přímo odporuje. Proto nás nepřekvapí, že nenašla velkou podporu.

- Genetická informace pro ÚOS existovala už před pádem, ale pouze v latentní nebo maskované podobě.

Toto předpokládá, že Bůh pád svého stvoření předvídal, což jednak odpovídá jeho vševědoucnosti, jednak je v souladu s různými pasážemi Písma, kde se mluví o tom, že „Bůh nás vyvolil před ustanovením světa“ (Efezským 1,4). Tato informace dostala možnost vnější manifestace, buďto přímým odmaskováním v okamžiku pádu, nebo přírodními procesy rekombinace a selekce. I v tom druhém případě se předpokládá Boží plánování a znalost té okolnosti, že mezi aktem stvoření a pádem bude jen krátká doba. Jinak by se ÚOS musely případně objeovat už v ráji.

Geneticky je však nesnadné představit si, jak se taková samovolná aktivace mohla uskutečnit v tak obrovské živočišné populaci, která musí také reagovat na změny v životním prostředí (obrný systém musí nastoupit velmi brzy po tom, co se u nepřítel objeví nová zbraň).

- Žádní noví tvorové stvořeni nebyli, ale mnoho dosavadních bylo po pádu „přeprogramováno“ přidáním nové informace do jejich DNA.

Tento postoj má jistou nepřímou biblickou podporu. Kletba vyslovená nad stvořením při jeho pádu obsahovala i biologické změny u člověka - je

nyň smrtelný (Gen 3,19) a rození bude spojeno s většimi potížemi a bolestmi (Gen 3,16). I země byla prokleta, takže bude teď rodit trní a bodláčí (Gen 3,18) - patrně byly geneticky změněny i rostliny. A přinejmenším had byl Božím rozhodnutím radikálně a trvale geneticky modifikován (Gen 3,14). Vidíme tedy změny u člověka, zvířat, rostlin i v půdě jako důsledek Adamova pádu. Všechno napovídá tomu, že k nim došlo svrchovaným rozhodnutím v reakci na Adamův hřích; nebyly pouze jakýmsi vedlejším produktem „přirodních procesů“.⁸

Toto pojetí souhlasí s Písmem např. u Římanů 8, kde se mluví o „celém stvoření“ jako propadlém kletbě a očekávajícím vykoupení z následků hřichu.

Závěr

Písmo nám neposkytuje dostatek informací, abychom mohli dogmaticky trvat na tom, že jedno nebo druhé z možných vysvětlení je stoprocentně správné nebo nesprávné. Některá z nich se mohou dokonce vzájemně doplňovat.

Jako porušená stvoření v porušeném světě si jen těžko dokážeme představit, jak asi vypadal svět předtím, než se pokazil. Jsme také omezení tvorové a nemáme k dispozici všechny informace. Musíme být proto při vysvětlování minulosti z naší přítomnosti velice obezřetní.

Co je z Božího slova nepochybné, je to, že současná „vláda zubů a drápců“, násilná smrt, krutost a prolévání krve neměly na světě před Adamovým hřichem místo, a nebude pro ně místo ani v obnoveném stvoření.

Dodatek

Populační exploze?

V dnešním světě vidíme, že smrt a vzájemné požíráání živočichů fungují jako účinný regulátor před přemnožením některého druhu. To vyvolává u některých otázku, jak by bylo možné uchránit zemi před takovým osudem bez smrti a krveprolévání, kdyby nebylo Adamova pádu.

Toto však ve skutečnosti není žádný problém, protože Písmo naznačuje, že Adamova neposlušnost (a tím potřeba krvavé oběti Božího beránka, Ježíše Krista) byla předurčena už před stvořením. Ale i kdyby tomu tak nebylo, je jistě troufalé domnívat se, že všemohoucí Stvořitel by nedokázal předejít

takové situaci jiným způsobem. Bůh přikázal „množte se a naplňte zemi (Gen 1,22 a 28), a jakmile tohoto cíle bylo dosaženo, je příkaz splněn a pokračovat v množení nedává smysl.

Existuje jistý přírodní mechanismus omezování reprodukce, a je velmi dobře známý. Někteří živočichové, jakmile hrozí přemnožení, sami drasticky omezí reprodukci a zvýší ji teprve tehdy, až hustota populace opět poklesne.

Poznámky

- 1 K diskusi o tom, co Adam pojmenoval, viz R. Grigg, "Naming the Animals: All in a Day's Work for Adam," *Creation*, 1996, 18(4):46-49.
- 2 P. Weston, "Bats: Sophistication in Miniature," *Creation*, 1998, 21(1):29-31.
- 3 Původní funkcí virů by například mohlo být přenášení genetické informace pro zachování, případně zvýšení rozmanitosti druhů. Nevyžadovalo by nijak velký informační skok v jejich vnitřní struktuře, aby místo toho vyvolaly chorobu. Geny mohly být získány od hostitelů, možná dokonce mutací modifikované tak, aby enzymy byly méně specifické (povšimněme si, že to znamená ztrátu informace v důsledku mutace) a tím umožnily chorobný proces. Mnohé choroboplodné organismy jsou dokonce degenerované i ze svého vlastního hlediska - usmrcují příliš rychle své hostitele, a tím i samy sebe. Také hostitel mohl zdegenerovat a ztratit obranyschopnost. Viz J. Bergman, „Did God Make Patogenic Viruses?“ *CEN Technical Journal*, 1999, 13(1):115-125.
- 4 To otevírá jinou otázku: do jaké míry si živočich volí svůj způsob života navzdory svým naprogramovaným instinktům? Za jedinou nepřímou biblickou podporu zde můžeme považovat Gen 6,7+11-13, což někteří vykladači chápou tak, že násilí v živočišné říši bylo jedním z důvodů pro vyhubení všech zvířat mimo archu. Nemusí to však nutně znamenat, že Bůh připisuje zvířatům jakoukoli mravní odpovědnost. Možná byl jen zarmoucen tím, že lidský hřích otevřel dveře vládě smrti a krveprolévání.
- 5 Zde se nám nabízí stará a zajímavá teologická otázka: nesl by všemohoucí Bůh menší odpovědnost za ÚOS, kdyby jim ponechal možnost samovolného, „přirozeného“ vývoje, než kdyby je aktivně sám vymyslel a stvořil? Analogicky si můžeme představit lékaře, který pacientovi neposkytne kyslík, ačkoli ví, že by mu tím zachránil život. Je jeho odpovědnost menší, než kdyby pacienta aktivně připravil o život jedem? Někteří poukazují na to, že Bůh je často aktivním účastníkem v soudech bez jakýchkoli etických či teologických dilemat - například v potopě, která přinesla smrt a zkázu miliónům.
- 6 Možná byl stvořen proto, aby oslavoval Boží velikost svou rychlostí (stejně jako se plachtící orel nechává vynést do výšek nebo delfín klouže po vlnách, zřejmě pro „potěšení“). Také některé lidské vynálezy byly inspirovány Božím vzorem - například irisová clona v objektivěch.
- 7 Vycházejíce z předpokladu, že v předpotopním světě nebyly pouště ani mrazivé oblasti, vznášejí někteří otázku, proč někteří živočichové byli vybaveni vlastnostmi vhodnými právě do tohoto prostředí - např. schopnost bránit se dehydrataci u velbloudů nebo speciální izolační vlastnosti kožichu ledních medvědů. Bible však nikde netvrdí, že před potopou nebyly na zemi pouště ani chladné kraje. V každém případě však mohly zárodky těchto vlastností být přítomny v genech univerzálněji orientovaných zvířecích předků. Například lední medvěd, přizpůsobený polárním zimám a téměř výlučný masožravec, je schopen křížení s hnědým medvědem, který zvláštní ochranu proti chladu nemá a je ze tří čtvrtin býložra-

vec. To by nasvědčovalo, že oba druhy se vyvinuly ze společného stvořeného předka.

- 8 V budoucím, obnoveném světě proměna masožravého lva ve lva býložravého bude zřejmě vyžadovat zásah do jeho genetické výbavy, aby se tato vlastnost přenášela i na další generace. Jelikož obnovení země znamená návrat k původnímu stavu před pádem, můžeme usuzovat, že proměna z býložravce v masožravce proběhla stejně (přeprogramováním jeho DNA), jenom opačným směrem.